



## Monumentnummer\*: 531495

Smallepad 5  
3811 MG Amersfoort  
Postbus 1600  
3800 BP Amersfoort  
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56  
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument  
Inschrijving register\* 15 november 2013  
Kadaster deel/nr 82650/179

Woonplaats\* Gemeente\* Provincie\*  
Maarsssen Stichtse Vecht Utrecht

Locatiennaam Locatieomschrijving  
Maarsssen Betonnen werken tussen 't Werk by Maarsseveen/Fort Tienhoven

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Maarsssen	K			570
Maarsssen	K			582

### Omschrijving\*\*

Cluster 22. Keersluis/Duiker.

### NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE

#### Inleiding

KEERSLUIS / DUIKER, iets ten westen van het gemaal Bethunepolder, als een gecombineerd civiel en militair waterstaatkundig onderdeel van de inundatiewerken van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Het verdedigingssysteem van de Nieuwe Hollandse Waterlinie was in de eerste plaats gebaseerd op het gecontroleerd onder water zetten van (grote) terreinoppervlakken. Gecontroleerde inundatie vergde een ingenieus systeem van waterwerken, zoals sluizen, stuwen en kanalen, waarmee het noodzakelijke peil snel en binnen nauwe grenzen gesteld en gehandhaafd kon worden. Er werden vele verschillende typen sluizen toegepast, afhankelijk van de plaats waar ze in het systeem functioneerden. Soms werden reeds bestaande scheepvaart-, uitwaterings- of keersluizen gebruikt, maar ook zijn er vele nieuwe gebouwd of bestaande (sterk) aangepast. Soms moesten locale peilverschillen tussen afzonderlijke poldereenheden worden overbrugd door het opnemen of gebruiken van keersluisjes in bestaande kades of dijken. Hiertoe zijn vaak schotbalkkeringen in vaarten of zelfs in coupures in kades toegepast, maar ook zogenoemde verlaten met houten of ijzeren hefdeuren of duikers met

\* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

\*\* Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument



schuiven zijn voor dit doel benut. Het keersluisje, westelijk naast het Gemaal Bethunepolder aan de noordzijde van het uitwateringskanaal van de Bethunepolder, dat de afsluiting is van het Waterleidingkanaal, dateert van rond 1930. Het is aangelegd als komkering en is een voorziening om de werken ten behoeve van de winning van Amsterdams leidingwater in de Bethunepolder te scheiden van inundaties in het kader van de Nieuwe Hollandse Waterlinie.

### Omschrijving

Betonnen en bakstenen KEERSLUIS / DUIKER tussen het Waterleidingkanaal (N) en het uitwateringskanaal van de Bethunepolder (Z), onder de Machinekade. De sluis bestaat uit een betonnen koker (ca. 5 x 1,5 m) met aan de noordzijde bakstenen vleugelmuren en aan de zuidzijde twee kwartronde hoofden met daartussen een betonnen kering. Hierop twee door balustradebuizen verbonden windwerken met schuif en daarvóór twee schotbalkspinningen. Aan weerszijden van de keersluis / duiker balustrades van ronde ijzeren buizen. Het sluisje is een onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie dat in een laat stadium is aangelegd in verband met de vanuit de Bethunepolder verzorgde drinkwatervoorziening van Amsterdam en is vanuit dit standpunt tamelijk zeldzaam.

### Waardering

De KEERSLUIS / DUIKER tussen het Waterleidingkanaal (N) en het uitwateringskanaal van de Bethunepolder (Z) is van algemeen belang vanwege

\* Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is gerealiseerd en daarna door anderen gedurende ongeveer 125 jaar is versterkt en verbeterd.

\* Architectuurhistorische waarden, in het bijzonder als uiting van gecombineerde militair-strategische en civiele bouwkunde, die gebaseerd is op het systeem van inundatie en accesverdediging (20ste eeuw).

Het betreft hier een voor gebruik binnen de Nieuwe Hollandse Waterlinie aangepaste en aan de civiele bouwkunde gerelateerde uiting van historische waterbouwkunde, namelijk een civiele keersluis met een militaire nevenfunctie ten dienste van het inundatiestelsel.

\* Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie in het algemeen en vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex.

\* Het onderdeel is representatief omdat het de toepassing van sluiswerken in het functioneren van de Nieuwe Hollandse Waterlinie onderstreept en illustreert en zeldzaam omdat het de uitzonderlijke relatie toont tussen een Waterleidingkanaal en een inundatiekom.

\* Het onderdeel is tamelijk gaaf bewaard omdat hoofdvorm, bouwkundige detaillering en verschillende onderdelen herkenbaar en functioneel zijn gebleven.

### Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

### Subcategorie

Fort, vesting en -onderdelen

### Functie

\* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

\*\* Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument